

Írta: Gáspár Károly

A 100 ÉVES ÉVFORDULÓ ESEMÉNYNAPTÁRÁBÓL

2001. november 12-én az International Buda Stage-n magas színvonalú „Jubileumi Gálával” záródott a gyermekvédelem 100. évfordulójának rendezvénysorozata.

1901-ben száz éve született meg az első gyermekvédelmi törvény Magyarországon.

A törvény az akkori miniszterelnök – belügyminiszter Szél Kálmán nevéhez fűződik, aki a közigazgatás költségzeteként aposztrofálta ezen törvényeket, pontosabban az 1901. évi VIII. törvénycikket az állami menhelyekről, és a XXI. törvénycikket a közsegélyre szoruló 7 éven felüli gyermekek gondozásáról.

A 100 éves jubileum lehetőséget biztosított arra, hogy a megszokottnál többet és másképpen beszéljünk a gyerekekről és a családokról, főképpen azokról az adottságokról, melyek támogatást nyújthatnak a kritikus élethelyzetek kialakulásának megelőzésében, kezelésében.

Ma Magyarországon kb. 2,2 millió 18 éven aluli gyermek él, azaz megközelítőleg minden 5. állampolgár kiskorú, 15%-uk különböző okoknál fogva veszélyeztetett, s minden 100. gyermek (kb. 21.000 ezer fő) vér szerinti családján kívül nevelkedik (nevelőszülőknél, gyermekotthonokban stb.). Az 1997. évi XXXI. Törvény – a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról – hatályba lépése óta jelentős változások történtek.

A megelőzés a vér szerinti családok egységének megtartó erejének erősítése érdekében meghatározóvá váltak az önkormányzatok, a civil szervezetek által működtetett intézmények, a családgondozók stb.

Nagymértékben változott a családon kívül élő gyermekeket ellátó intézményhálózat. Az „intézményes” nevelésben, gondozásban élő gyermekek majdnem fele nevelőszülőknél él. Az utóbbi 4 évben megközelítőleg 400 lakásotthon alakult a nagy létszámú nevelőotthonok helyett, azok kiváltására. Így mára kb. 4000 gyermek 8-12 fős családi házakban, lakásokban nevelkedhet.

- A családserű életminták megismerése, ápolása céljából,
- az új lehetőségek, módszerek, eljárások megismertetése,
- a gyermekekkel foglalkozók segítése, megbecsülése stb. érdekében a következő rendezvényekre került sor 2001-ben:

- Országos Gyermekotthoni Játékfesztivál
- Gyermekparlament
- Gyermekrajzpályázat
- VIII. Országos Gyermekvédelmi Konferencia
- Nemzetközi szimpózium
- Jubileumi Gála
- Gyermek Gála

A felsoroltak közül három rendezvényről írok részletesen, a VIII. Országos Gyermekvédelmi Konferenciáról, a Nemzetközi szimpóziumról és a Jubileumi Gáláról.

Június 5-7. között az Egyetemi Kongresszusi Központban került sor az országos konferenciára. A nyitónap kezdetén filmösszeállítást láthattunk az elmúlt századelő gyermekvédelméről (1900-1930) Ruffy Pál akkori Gyermekvédelmi Biztos életének, munkájának bemutatásán keresztül. Az első nap előadásainak köszönhetően betekintheztünk az elmúlt 50 év történetébe (Patkós Gyula), megismerhettük a Monarchia két fővárosának gyermekvédelmét, szociálpolitikáját (Susanne Zimmerman Közép-Európai Egyetem), Fajth

Gáspár (UNICEF) előadása kapcsán a kb. 600 résztvevő figyelemmel kísérhette a gyerekvédelem helyzetét Kelet-közép Európában a rendszerváltás után. A gyermekes családok, az ifjúság helyzetét elemezte Szálai Júlia, illetve Laki László. Értékes előadást hallottunk dr. Kardos Ilonától a kisgyermekkori kötődési hiány későbbi következményeiről. Kőnczei György a fogyatékkal élő fiatalok problémáiról, életesélyeiről szólt.

Tizennyolc szekció tárgyalta az 1997. évi XXXI. törvény eredményeit, hiányosságait a módosítások szükségességét tervezetét.

Esti pódiumbeszélgetés keretében próbálta – nagyszámú résztvevő jelenlétében – megvitatni az esélyegyenlőség, egyenlőtlenség, mobilitás kérdéskörét többek között Bíró András (Alternatív Nobel díj), Környei László (Oktatási Minisztérium helyettes államtitkár), Topolánszky Ákos (Ifjúsági és Sportminisztérium államtitkár), Sáska Géza oktatáskutató, Vecsei Miklós (Magyar Máltai Szeretetszolgálat), Molnár László moderátor közreműködésével. Sajnos néhány jelenlévő (szociális munkás) (roma) kisebbség ellenességével, intoleranciájával vetette észre magát.

A zárónapon megtörtént az előző két nap elemzése, értékelése, összefoglalása, ígéret a javaslatok, gondok továbbítására (Gáspár Károly, Kánnai Magdolna).

2001. szeptember 6-9. között zajlott Balatonföldváron a Gyerekvédelmi Szövetség által szervezett Nemzetközi Szimpózium. A rendezvényen jelen voltak többek között Németországból, tartományi képviselők, romániai megyei képviselők, svédországi delegáció tagjai, illetve egyes magyarországi megyei képviselők. A tanácskozáson sor került előadásokra, tapasztalatcserére, baráti találkozóra.

Sok meglepetést tartogatott és a várakozást messze felülmúlta a november 12-i záró Jubileumi Gála. Incze Zsuzsa – házigazda, riporter, műsorvezető – segítségével betekintheztünk öt ma már országosan is ismert – valamikor az állam gondoskodásában élő – személyiség múltjába, magánéletébe.

Figyelemmel hallgattuk Horváth Ádám (rendező, volt Televízió elnök stb.) tiszteletteljes, alázatos szavait dr. Kanizsai Dezső tanár úrról és Stheló Gábor személyiségéről, gyermekmentéséről. Horváth Ádám vendége Malek Andrea érzelmekkel teli szavakkal nyilatkozott meghívójáról, elérzékenyülve szólt a szegénységben, a gondban élőkéről. A „Nyomorultak” című musicalből kiválasztott részletek előadásával zárta jelenlétét.

Pogány Judit gyermekkoráról, az öt segítőkről (szülei korán meghaltak) mesélt meleg hangon, s befejezésül Móra Ferenc abszolút ideülő a „Kirakat” című elbeszélését hallottuk.

A színpadi beszélgetés II. részében előbb Schiffer János és testvére Péter ecsetelte az 1950 és 1956 között elszenvedettek, a családi élet melegének nélkülözését (édesapa börtönben), az intézetben eltöltött éveket (Péter).

A „Fekete Vonat” énekese, Fehér Tibor ma már láthatóan teljesen egészséges szemlélettel ugyan, igazi „állami gondozott” karriert vázolt, aláhúzva az érzelmi, illetve a mai napig tartó anyagi bizonytalanságát.

Kálid Artúr színművész önfeledten egyértelműsítette, hogy mindent nevelőszüleinek Winkler Barnabásnak és feleségének Varga Zsuzsának és annak a házaspárnak köszönhet, akik annak idején az intézetben nevelték (Szerdi Béla és felesége Nóra).

Az említett öt, illetve hat szereplő elbeszélésein keresztül teljesen más nézőpontból tekinthettünk be az intézményi (gyermekotthoni, nevelőszülői) élet világába. Hallottunk a rendszerben dolgozó technikai személyzet, gyermekfelügyelők, pedagógusok, vezetők gyermekszeretetéről, s bár ünnep volt, hallottunk a struktúra embertelenségéből adódó gondokról, a benne dolgozók sok esetben felületes munkájáról is.

Reményeink szerint a jó példa, a jó gyakorlat a gyermekek jogbiztonságának fokozódásához, a gondoskodások minőségének javulásához vezet már a következő 5-10

évben. Természetesen bizakodhatunk a magyarországi gyermekvédelem egyenes ívű fejlődésében a XXI. században.

Részletezhetném még a megyék önálló rendezvényeit, a sok-sok TV-s, rádiós beszámolót, önálló gyermekvédelmi műsort, interjút is, amelyek mind az évfordulót, a gyerekeket voltak hivatottak szolgálni.

Az egész éven át tartó rendezvénysorozatot a Szociális és Családügyi Minisztérium, a Fővárosi Önkormányzat, a Fővárosi Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat, a Magyar Gyermek- és Ifjúságvédelmi Szövetség valamint a Nevelőotthonok Nemzetközi Szövetsége Magyarországi Egyesülete (FICE) szervezte.